

GRIPENSTEDT, JOHAN AUGUST

**Anförande på Riddarhuset den 27 Maj 1863
angående tulltaxan.**

Stockholm
1863

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400-till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> alla boken.

- <http://search.books2ebooks.eu/>

Polit
Ekon.
Finansväts
P. A.
1863

Anförande på Riddarhuset den 27 Maj 1863,
angående tulltaxan

AF

J. A. GRIPENSTEDT.

STOCKHOLM, 1863.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

fins på Riddhuset

Ehuru den punkt, som nu är föremål för ridderskapet och adelns öfverläggning, egentligen inskränker sig till några vissa slags jordbruksalster och således i och för sig blott är en specialfråga, finner man likväl ganska tydligt, att vi nu äro inne på ämnet i hela sin omfattning, och att det verkligen gäller sjelfva systemet för tull-lagstiftningen. Frågan är nemligen den: skall man dervid bibehålla handelsfriheten såsom grundsats, eller icke? — Så väl de åsigter, som under diskussionen redan blifvit uttalade, som reservationernas innehåll antyda, att detta är frågan. Men innan jag ingår i vidare undersökning af sjelfva ämnet, må det tillåtas mig, att i förbigående nämna några ord om den egna ställning, som jag personligen fått mig i dessa hänseenden anvisad. Å ena sidan har jag blifvit skarpt angripen och klandrad därför, att jag skulle hafva gått alltför varsamt och klenmodigt till väga, samt ej med nog raskhet och beslutsamhet hafva sökt befordra framgången af det system jag omfattar. Å den andra sidan synes det emellertid, att hela systemets tillvaro nu ifrågasättes, och att man söker bereda en återgång från detsamma. För min del vidhåller jag orubbligt den öfvertygelse, att det antagna systemet för vår handelslagstiftning, i liberal syftning, är till sin grundsats riktigt och till sina verkningar nyttigt; men jag tror tillika, att detsamma bör med aktgifvande på omständigheterna tillämpas, och att man ej får alltför hastigt påskynda öfvergången från det fordna, ännu i många delar alltför mycket vidhållna protektionssystemet. Jag anser detta vara *rättvist*, då en vidsträckt industri samt dyrbara anstalter under andra förhållanden uppkommit, och jag anser det *klokt*, så vida man vill undvika reaktioner och omkastningar, hvartill dock nu tydliga tecken visa sig. Dessa omständigheter nödga mig emellertid att nu något utförligare ingå i sjelfva grunderna af ämnet.

Jag tror icke att jag misstager mig om mina motståndares mening, då jag anser, att alla deras satser lämpligen kunna sammanföras till tvenne hufvudgrupper eller, om jag så får säga, till tvenne slutpåståenden, nemligen: 1:o att det är nyttigt och nödvändigt att *skydda* våra egna näringar mot utländsk medtäflan; och 2:o att det är nödigt, med hänseende till *landets ekonomiska ställning*, att genom inskränkningar i den utländska handeln söka minska förbrukningen af främmande produkter. Till någondera af dessa satser, eller till begge, torde allt hvad som andrages å motsidan kunna hänföras, och jag ber derföre att särskildt få taga hvardera af dem i betraktande.

Hvad då först och främst beträffar den förmenta nyttan och nödvändigheten af *skydd* för våra näringar mot utländskt intrång, så skall jag, med afseende på det ämne som nu är under öfverläggning, i främsta rummet fästa mig vid jordbruksprodukterna. Men innan jag öfvergår till utvecklingen af mina åsigtter i detta hänseende, vore det utan tvifvel nyttigt, för att argumentationen må leda till något resultat, att vara ense om några vissa utgångspunkter eller premisser, och deribland synnerligen *en*, nemligen den, att frågan om *skydd* och *tull* är detsamma som frågan om varornas *pris*. När man säger sig ej kunna *täfla*, vill man dermed uttrycka, att man ej kan sälja en vara af samma slag och af samma godhet till samma *pris* som en annan. Att denna premis äfven accepteras af mina motståndare, måste jag desto hellre antaga, som hr Åkerman i sin reservation alldeles på samma sätt betraktat ämnet. Han uppställer nemligen frågan ganska riktigt, då han (pag. 80) säger: "Vid tillämpningen här af på vår tull-lagstiftning måste man alltså fråga sig, om den inhemska industrien är i tillfälle åstadkomma de produkter, som för landets inbyggare äro behöfliga, till sådana priser, att en konkurrens med utlandet är möjlig". Vi äro således ense derom, att *prisförhållandet* är den hufvudpunkt, hvaromkring frågan egentligen vänder sig.

Då jag nu öfvergår till granskning af det ofta upprepade påståendet, att man nödvändigt måste skydda speciellt den

näring, som nu närmast är föremål för öfverläggning, nemligen jordbruket, så beder jag att dervid i fråga om ordningen få följa den framställning, som af den nyssnämnde värde reservanten i detta ämne blifvit gjord, och som onekligen har den stora förtjensten att på ett klart och lättfattligt sätt sammanföra allt det förnämsta, som kan sägas till försvar för den åsigt han förfäktar. Detta är en verklig förmån för diskussionen, som derigenom vinner i enkelhet och reda.

Den värde reservanten börjar sin framställning i detta häseende med en antydning, att det nu gällande systemet, som medgifver tullfrihet för de viktigaste lifsförnödenheterna, otvifvelaktigt härleder sig från de för vårt landtbruk så gynnsamma åren, hvilka föregingo 1857 års tulltaxa, och att det var ett misstag att grunda lagstiftningen på dylika exceptionella förhållanden. Då jag haft någon del i behandlingen af dessa ärenden, får jag förklara att, åtminstone hvad mig vidkommer, den uppgifna orsaken *icke* varit den hufvudsakligen verkande. Skälet hvarföre jag ansett och anser, att landtmannaprodukter icke böra draga någon tull, ligger deruti, att, efter min åsigt, man icke bör, utöfver nödvändigheten, fördyra lefnadsbehofven, och att således dessa effekter icke utgöra några lämpliga föremål för beskattning, — hvilken beskattning i sådant fall, till ojemförligt största delen och i ett alldeles omvändt förhållande till hvad som är billigt (ty den fattige konsumerar *mera* af dessa varor än den rike), faller på den mindre bemedlade befolkningen. Det är rättvisan och billigheten af denna grundsats — och detta går ju framför allt! — som ledt mina åsikter i ämnet, och jag har trott mig så mycket hellre kunna följa och tillämpa dessa grundsatser, som förhållandena, enligt hvad jag strax skall visa, lyckligtvis äro sådana, att ingen derigenom blifver lidande eller förnäras.

I motsatt syftning, och för att ådagalägga den låga ståndpunkten af vårt jordbruk samt derigenom äfven dess oförmåga att kunna uthärda konkurrens med andra länder, om tillförseln derifrån är fri, har den värde reservanten anfört åtskilliga siffror, som skulle visa hvilken stor underbalans som egt rum i afseende på råg och ladugårdsprodukter. Den talare,

som näst före mig haft ordet, har redan vidrört detta ämne och erinrat, att de anförda siffrorna blifvit ensidigt valda, så att de hufvudsakligen omfatta exceptionella fall, och att, i händelse dessa uteslutas, förhållandet ställer sig helt annorlunda. Men ifall man å andra sidan vill anmärka, att icke heller detta förfarande är riktigt, ber jag att få välja en grund för mina uppgifter, mot hvilken jag hoppas att ingenting med skäl skall kunna påminnas, och hvarigenom ojemnheterna fördelas på en längre tid. Jag skall nemligen taga de sista 10 åren, för hvilka resultaterna äro kända, till grund för beräkningen. Hvad då särskildt artikeln *råg* beträffar, hvilken reservanten sökt så skarpt framhålla, i motsats till alla de öfriga sädesslagen, så får jag upplysa, att under den omnämnda tidsperioden 1852—1861, har af *omalen* råg införseln utgjort i rundt tal 8,666,000 kubikfot, men utförseln åter 12,363,000 kub.-fot, hvadan således exporten *öfverskjutit* importen med 3,697,000 kub.-fot. Deremot har under samma tid af *malen* råg, eller såsom mjöl, inkommit 1,828,000 centner *mera* än som blifvit utfördt. Om detta belopp mjöl reduceras till säd, enligt den grund att 1 centner mjöl motsvarar $2\frac{1}{2}$ kub.-fot säd (eller $12\frac{2}{3}$ lisp. pr tunna), så uppkommer ett quantum af 4,570,000 kub.-fot, hvilket, jemfördt med det förut uppgifna öfverskottet på omalen säd, lemnar det slutresultat, i afseende på denna spanmålsort, att importen under dessa 10 år visserligen något öfverskjutit exporten, men endast med 873,000 kubikfot eller det relativt obetydliga beloppet af omkring 13,800 tunnor om året, i stället för de fruktansvärda siffror, som reservanten genom en välberäknad uppställning kunnat anföra.

Men jag ber nu äfven att såsom motstycke till den dystra skildringen angående rågen få omnämna, huru det förhåller sig med alla de öfriga sädesslagen. Om man då, på samma sätt som nu skett med artikeln råg, efter reduktionen af malen spanmål till omalen, jemför de quantiteter, som blifvit in- och utförda, så blifver slutresultatet, att under de sista 10 åren den öfverskjutande exporten utgjort:

af Hvete.....	2,193,000	kub.-fot,
» Korn och Malt.....	11,631,000	»
» Trindsäd m. m.....	520,000	»
» Hafre.....	41,755,000	»

hvilket således, sedan underbalansen på råg blifvit afdragen, visar ett *totalöfverskott i export af tillsammans 55,226,000 kubikfot spannmål, eller nära en million tunnor om året. Att under sådana omständigheter framställa vårt jordbruk såsom svagt och tynande kan jag för min del icke finna befogadt, utan tror jag tvertom, att utskottet haft fullkomligt rätt, då detsamma i likhet med föregående riksdagars bevillningsutskott åberopat jordbrukets förkofran såsom skäl för bibehållande af tullfrihet för dess produkter.*

Men sedan den värde reservanten sålunda på ett, såsom mig synes, alldeles oriktigt sätt framställt sjelfva tillståndet af vårt jordbruk, har han äfven tillhandagått med en förklaring deraf, hvilken förekommit honom ganska enkel.

Han säger nemligen (pag. 77): "Vi hafva, det är sannt, då man undantager sydligaste delen af landet, vidsträckta tillfällen för uppodling; men vi hafva en fiende, som heter klimatet, hvars inflytande gör oss i afseende å kostnaderna för frambringande af ädlare sädesslag samt ladugårdsprodukter underlägsne våra grannar i sydligare länder". Alltså! enligt hr Åkermans tanke, *klimatet* är vår fiende; omständigheterna äro så ogynnsamma, att vi derföre måste skydda oss för utländsk medtäflan!

Antagom nu för ett ögonblick, att dessa omständigheter verkligen äro så svåra, som reservanten förmenar. *Om* så vore; *om* naturförhållandena nästan helt och hållet *förhindrade*, eller blott med *största svårighet medgäfv*e oss att producera säd; *om* vi t. ex. hade Islands natur: vore detta ett skäl att förhindra eller att fördyra tillförseln af säd från annat håll? — Men, mina herrar! det *är* icke så. De fakta jag nyss haft äran anföra bevisa motsatsen. Och dessutom förhindrar *icke* ett hårdare klimat, samt några vissa, mindre gynnsamma omständigheter, (mot hvilka dock flera andra, som äro gynnande, kunna uppställas), möjligheten för oss att täfla, d. v. s. att

äfven *här* jordbruket kan med fördel drifvas. Orsaken till detta, vid första påseendet oväntade, förhållande, är precis densamma, som på ett ganska naturligt sätt förklarar, hvad vi likväl alla dagar se, nemligen att egaren till en *dålig* egendom, eller ett ställe beläget i Norrland, ganska väl kan bestå i täflan med den, som eger en *god* jord, eller en egendom belägen i Skåne eller Östergötland.

De missgynnande omständigheterna — vare sig i anseende till hårdare klimat, sämre jordmån, oförmånlig belägenhet, bristande kommunikationsanstalter, högre beskattning o. s. v. — verka visserligen på egendomens behållna afkastning och sålunda på dess *värde*; men just *derigenom* blir jemnvigten återställd. Hade den värde reservanten velat visa att, till följd af åberopade förhållanden, jorden i allmänhet här i landet icke kan täfla i *värde* med jorden på vissa andra ställen, så hade han otvifvelaktigt haft rätt; men då han påstår, att vi fördenskull icke kunna täfla i fråga om jordprodukternas *pris*, så har han lika obestriddigen orätt. Ty sedan egendomens värde en gång blifvit riktigt regleradt, med afseende på alla förhandenvarande förhållanden, är det ingalunda svårare att slå sig ut med en *svagare egendom för godt pris*, än med en *bättre, som blifvit högt betald*, eller med en egendom i *Sverige*, än med en egendom i *England eller Frankrike*.

Men, mina herrar! vi äro nu inne på sjelfva hjertat utaf ämnet. Döljom icke för oss att det är på egendomsvärdet, som man söker inverka. Man vill att produkternas *pris* skall, om möjligt, så uppdrifvas, att *behållningen* af egendomarne, och således äfven deras *värde* uppgår till något visst belopp, t. ex. det som man sjelf under någon mindre lycklig beräkning eller i sin spekulationsifver betalat. Och för att uppnå denna afkastning vill man, att konsumenterna skola betala *öfverpris*. Detta är hufvudpunkten af frågan, och det är i denna hufvudpunkt jag så bestämdt skiljer mig från mina motståndare. Jag vill *icke*, att den ena samhällsklassen — lika litet här som i andra fall — skall beskatta den andra, och jag tror att egendomarnes afkastning och kapitalvärden böra öfverlemnas att bestämma sig sjelfva, enligt de *naturliga* priserna —

ej efter *konstlade*. Jag har väl hört den invändningen göras, att *produktionskostnaderna* redan skulle uppgå till varans *hela värde*, och att produktionen således lemnar *ingen* behållning; men detta vederlägger sig sjelf, helt enkelt derigenom, att i sådant fall äfven egendomen skulle hafva *intet* värde, — ett påstående som väl icke lärer bestå profvet.

Men jag frågar dessutom: hvarföre söker man nu så ifrigt att stegra dessa priser? och med hvad skäl påstår man att produktionen icke kan bestå utan skydd? Hafva då priserna minskats, eller har produktionen aftagit? Erfarenheten besvarar dessa frågor bestämdt nekande. Priserna på jordbrukets alster äro i allmänhet icke *lägre* än de förr varit, utan tvärtom, de äro *högre*. Och alla officiella uppgifter, liksom all enskiid kännedom om förhållandet, bevittna att produktionen *är i ständigt stigande*. Huru kan föröfrigt det påståendet försvaras, att vi här hemma på vår *egen* marknad icke skulle kunna uthärda täflan, då, såsom en annan talare redan anmärkt, man har det slående *faktum* för ögonen, att vi under en följd af år, i stor skala, med framgång kunnat uppträda bland spanmåsproducenterna på den *utländska* marknaden.

Hvad jag nu haft äran yttra angående spanmål gäller till största delen äfven i fråga om ladugårdsprodukter. Det är visserligen sannt, att i detta afseende den olikhet förefinnes, att en ansenlig import af dessa sednare eger rum. Men jag ber att dervid få erinra, dels att en ej obetydlig export, synnerligast af kreatur, går landvägen till Norge, utan att vara synlig i tabellerna, dels också att den åberopade importen ingalunda bevisar, att produktionen inom landet aftagit. Tvertom! äfven här instämma alla uppgifter deruti, att den inhemska produktionen ganska mycket ökat sig. Men då, oaktadt detta, en stor import erfordras för att fylla behovet, så bestyrkes derigenom endast, hvad man också ganska väl vet, nemligen: att *förbrukningen* af dessa varor inom landet högst betydligt tilltagit. Och häruti ser jag för min del ingenting ondt eller oroande. Detta förhållande utgör deremot i min tanke en ganska glädjande företeelse, ty det bevisar i sin ordning, att den arbetande befolkningens lefnadsvilkor för-

bättrats; och jag kan då icke i den omständigheten, att vår egen produktion ännu är otillräcklig i förhållande till förbrukningen, finna någon giltig grund att minska tillgången eller uppdrifva priset på förnödenheter, hvilkas behöflighet just genom importen bevisas.

Men ett hufvudskäl, som den värde reservanten, och jemte honom många andra, åberopat för införandet hos oss af tullar på spannmål och öfriga landtmannaprodukter, är andra länders exempel. När så många andra länder med långt rikare natur än vår hafva åsatt tull på dessa varor, hvarföre, säger man, skola vi, som bo "i polens grannskap", lemna dem tullfria? Jag svarar derpå: emedan det är vår egen fördel:

Man finner ganska lätt, att skälet hvarför dessa tullar ännu på flera ställen bibehållas, icke är något annat än det finansiella. Man söker derstädes, att genom en afgift på dessa, för massan af befolkningen outhärliga, konsumtionsartiklar bereda statsverket en ofta ganska betydlig inkomst. Men vi äro lyckligtvis i den goda finansiella ställning, att vi ej behöfva göra dessa nödvändighetsvaror till föremål för beskattning: och då det väl icke kan vara lämpligt att utan behöf fördyra de yttersta lefnadsbehofven, så kan jag för min del icke finna någonting efterföljandsvärdt i de åberopade ländernas exempel.

I sammanhang härmed, och för att försvara sina protektionistiska grundsatser i allmänhet, har den värde reservanten anført och till vederläggning upptagit de skäl, som han funnit vanligen andragas till stöd för de liberala åsigterna. Mot det sätt, på hvilket motsidans satser blifvit återgifna, har jag ingenting väsendtligt att anmärka, men jag ber nu att i min ordning få taga hr Åkermans egna resonnementer i något närmare skärskådande.

Det första af de anförda skälen var, att "man icke bör fördyra lifsmedlen för de arbetande klasserna". Ganska riktigt! detta är vår mening. Härtill svarar nu hr Åkerman: "Utan tvifvel utgör ett tillgodoseende af de arbetande klassernas fördelar ett ömt åliggande för landets lagstiftare, men man fullgör det icke, efter min förmening, om man förgäter,

att ett hufvudvilkor för de arbetstagandes utkomst är, att arbetsgifvaren icke genom lagstiftningen sättes ur tillfälle att lemna arbetsförtjenst". Det är skada för effekten af denna framställning, att jag måste återföra densamma från fiktionsens rymder till den nakna verkligheten. Jag tillåter mig nemligen fråga: *När* och *hvar* hafva tillfällena till arbetsförtjenst i allmänhet saknats? — I åtta år har det s. k. frihandelssystemet varit tillämpadt i afseende å jordbruket, men långt ifrån att under denna tid någon klagan försports på landet öfver arbetslöshet, har fasthellre det motsatta bekymret, ofta och äfven vid detta tillfälle, gifvit sig tillkänna genom beklagelser öfver tilltagande svårighet att erhålla arbetsbitäde och öfver ständigt stigande arbetslöner. Jag hemställer då, hvad slags bevisningsstyrka det ligger i en förespeglning, som icke eger och ej heller, enligt erfarenhetens vittnesbörd, kommer att ega någon grund i verkligheten.

Vidare anför hr Åkerman såsom ett af motsidans hufvudargumenter, "att sedan man engång gjort landtmannaprodukterna till införsel fria, borde man icke gå tillbaka"; och han säger med anledning deraf, "att om också det är obehagligt att erkänna sig hafva begått ett misstag, så borde man likväl, sedan upptäckten deraf göres, begagna första tillfälle att rätta detsamma". Den värde ledamoten får likväl ursäkta, att intill dess det s. k. "*misstaget*" blifvit ådagalagdt med kraftigare skäl än dem han hittills förmått anföra, jag, långt ifrån att erkänna något misstag vara begånget, som bör rättas, tvertom påstår, att en sann, stor och riktig grundsats blifvit tillämpad, och derigenom i vårt eget intresse, äfvensom i civilisationens, hvilken söker nedbryta skrankorna mellan folken, en seger blifvit vunnen, som allestädes kostat strid; samt att vi derföre med godt mod vidhålla vår mening, att man "*icke bör gå tillbaka*".

Slutligen uppgifver reservanten ganska riktigt såsom det tredje hufvudskälet, hvilket anföres mot protektionssystemet, "att all införseltull (på varor, som produceras inom landet,) är en till vissa medborgares förmån åsatt beskattning på de öfriga". Ja, detta är onekligen kärnpunkten af frågan i sin

allmänlighet. Det är klart och tydligt, att när en vara, som är underkastad tull, inkommer, så måste *priset* på denna vara ökas med ett mot tullen svarande belopp; men då varor af samma slag äfven måste med hvarandra hålla lika pris, så blir följden häraf jemväl, att priset på de *inhemska* produkterna stegras i samma förhållande. Och detta är också det erkända ändamålet med hela skyddssystemet. Men hvar och en finner, att på detta sätt den beskattning, som under den mindre *märkbara*, men derfore ej mindre *verkliga*, formen af *öfverpris* af konsumenterna utgår för alla med skyddstill belagda artiklar af inhemska tillverkning, *icke* erlägges till den ende, som efter min åsigt är berättigad att upptaga skatt, nemligen *staten*, utan till vissa näringsidkare, så att den *ena* klassen egentligen blott beskattar den *andra* — och att denna ömsesidiga beskattning icke är någon småsak, utan uppgår till ofantliga belopp, derom skall jag vid ett annat tillfälle taga mig friheten närmare upplysa. Reservanten söker emellertid bemantla orättvisan och skadan af ett dylikt tillstånd af inbördes krig mellan näringar och klasser dermed, att, såsom han säger, ”förhållandet är ju enahanda med all beskattning för samhällets uppehållande, då hvad den ene betalar kommer den andre tillgodo”, och ”tillämpningen deraf på förevarande fall förekommer honom så mycket naturligare, som ändamålet dermed är att i sin mån befria vårt eget land från skatts utgörande till främmande länder”. I detta resonnemann ingå likväl tvenne märkliga begreppsförvexlingar. Först och främst lærer väl den åsigten icke kunna försvaras, att när ett statsbehof fylles, så sker detta blott till förmån för en viss klass. Staten behöfver embetsmän, krigsmakt, undervisningsanstalter och inrättningar af många slag, men de anslag, som härtill erfordras, — om de också i främsta rummet utgå till vissa personer, — äro dock ingalunda en särskild skatt till dessa, på de öfrigas bekostnad, utan de utgöra en *allmän* uppoffring, som *alla* måste underkasta sig, till *allas* gagn. Och än mindre kan det väl sägas, att de produkter vi tillbyta oss från andra länder — hvilka *de* med sitt arbete åstadkommit och hvaraf *vi* draga nyttan — utgöra en *skatt*

till utlandet. På samma grund skulle man då äfven kunna påstå, att när vi köpa något af en handtverkare, eller af en landtman på torget, detta vore att erlægga skatt till honom. Förvillelsen är tydlig, ty *skatt* utgår blott från *ena* parten, nästan alltid till följd af tvång; men *köp* är deremot en frivillig handling, ett ömsesidigt utbyte af tjänster, som sker till fördel för *begge* parterna — ty eljest skulle ju handlingen icke ega rum.

Såsom en orsak, hvarföre vår industri ej skulle kunna lemna sina produkter till samma pris som andra länders, har den värde reservanten äfven anført den ofta åberopade omständigheten, att penningaräntan här i landet, i anseende till brist på kapitaler, är högre än under vanliga förhållanden på de flesta andra ställen. Till en början skulle jag då kunna fråga: Hjelpes den öfverklagade kapitalbristen genom tullar, d. v. s. genom ökad *beskattning*? Skola *derigenom* kapitalerna frambringas? — Men låtom oss äfven kasta en blick på sjelfva saken. Jag medgifver visserligen att, i och för sig, en hög penningaränta, eller med andra ord, förlagskapitalets dyrhet, är en ogynnsam omständighet, men man bör då äfven å andra sidan ihågkomma, att hos oss deremot åtskilligt annat, hvilket i ännu långt högre grad än kapitalräntan inverkar på produktionskostnaderna, — såsom t. ex. arbetslöner, hushyror, lefnadskostnader, skatter o. s. v., — är vida billigare än hos våra medtäflare; och tager man allt detta i betraktande, torde det befinnas, att jemnvigten är mer än fullständigt återställd. För öfrigt ber jag att få erinra, att sjelfva det faktum, som åberopas såsom stöd för påståendet, att vår industri icke kan bedrifvas med fördel eller lemna någon vinst, ovedersägligen kan anföras just såsom bevis på motsatsen, eller att vinsten af näringarne i allmänhet är *större* här, än på många andra ställen. Ty om icke detta vore förhållandet, om icke hos oss ett vidsträckt fält för rörelse och verksamhet i många riktningar ännu låge oupptaget, skulle naturligtvis icke kapitalernas användning och efterfrågan (hvaraf räntan bestämmes) vara så stark som den är, och allra minst skulle, utan en dylik *betydlig*, ja, man kunde väl stundom säga, *oskäligen* vinst,

industrien ofta kunna härstädes — till föga fromma för det allmänna — bedrifvas i en så *liten skala*, att sådant i andra länder skulle vara en omöjlighet.

Jag måste anhålla om ridderskapet och adelns tillgift, att jag så länge tager dess tid och uppmärksamhet i anspråk, men saken är så viktig, och frågan är så mångsidig, att jag nödgas behandla henne med någon utförlighet: och då den samma icke allenast innefattar grundsatser, som beröra landets viktigaste intressen, utan ock, såsom jag nyss yttrat, efter min uppfattning, utgör en verklig civilisationsfråga, så tror jag icke heller, att de ögonblick, vi deråt egna, kunna anses illa använda. Jag skall emellertid bjuda till, att vara så kort som möjligt, och jag öfvergår nu till den, i början af mitt yttrande, antydda afdelningen af motsidans argumenter, som gå ut derpå, att det är nödigt och nyttigt, med afseende på *landets ekonomiska ställning*, att genom inskränkningar i den utländska handeln söka minska förbrukningen af främmande produkter.

Den ofta omnämnde reservanten yttrar i detta hänseende (pag. 80): "att för sig sjelf betraktad är den satsen onekligen riktig, att man bör köpa, der man erhåller bästa priset, men vid *ordnandet af ett lands ekonomiska angelägenheter* får man, efter min förmening, icke tillämpa abstrakta satser i vidsträcktare mån än de finnas passa in med i öfrigt för handen varande förhållanden".

Jag svärfvar här i någon ovisshet huru reservantens uttryck angående "ordnandet" af ett lands ekonomiska angelägenheter rätteligen bör förstås. Menas härmed ordnandet af *statens finanser*, så bör enligt min tanke i detta hänseende tillses: att skatterna ej äro för mycket *tryckande*; att de på lämpligaste sätt *utgå och uppbäras*; att de äro rättvist *fördelade*, samt slutligen framför allt att de med sparsamhet och klokhet *användas* äfvensom att de stå i ett riktigt förhållande till utgifterna. Jag tror icke, att mot statens finansförvaltning i dessa afseenden några väsentliga anmärkningar äro att göra.

Menas deremot (hvad jag sålunda måste antaga) med *landets ekonomiska angelägenheter* *summan af de enskildas*,

så är, enligt mina åsigter, allt förmynderskap i detta fall från lagstiftningens sida ej blott kraftlöst och overkställbart, utan derjemte obehörigt och onödigt. Enskilda kunna missbruka sin frihet att råda öfver sig och sin egendom, men inom lagens gränser får denna frihet derföre icke inskränkas. Den, som vill i oförstånd och lättsinne förspilla sin och de sinas ekonomiska välfärd, han kan derifrån icke hindras, minst genom några vanmäktiga tullbestämmelser; och för mängden är dessutom hvarje sådant band, äfven om det kunde påläggas, fullkomligen öfverflödigt. Sjelfbevarelsedriften är i detta fall som i andra tillräckligt stark för att afhålla människorna från att förstöra sig sjelfva. Man behöfver icke befara, att de *i allmänhet* skola ruinera sig, lika litet som man behöfver frukta att de i massa skola taga lifvet af sig, såvida ej vakter utsätts, som derifrån skola förhindra dem.

Slutligen har den värde reservanten, såsom en klok general, behållit en kraftig hjälptrupp till reserv, eller, med andra ord, han har, såsom en erfaren och skicklig skriftställare, sparat en af hufvudpunkterna till sist, för att såsom det yttersta, afgörande argumentet användas. Det torde likväl tillåtas mig att få följa honom äfven in i denna, den sista af hans förskansningar. Han framhåller nemligen starkt den omständigheten att, fastän utländska lån blifvit upptagna för statens, hypoteksbankens och hypoteksföreningarnes räkning till ett belopp af mer än 150 millioner riksdaler, *silfverförrådet* i rikets ständers bank likväl icke ökats, utan till och med är *mindre* än vid realisationens början; och han förmenar härigenom vara klarligen ådagalagdt, att hela det indragna kapitalet blifvit konsumeradt. Ty, säger han, "hade nu ej dessa invisningar tagits i anspråk af dem, som haft utländsk gäld (för import) att betala, så skulle väl valutan för invisningarne eller skuldförbindelserna (hvilketdera man vill) inkommit i landet i form af ädel metall, som ingått i banken för att utbytas mot rörelsemedlet sedlar, då väl ingen importerar silfver för att skrinlägga det och göra det räntelöst".

Här ser man således den åsigt på det bestämdaste uttryckt, att (under de förhållanden, som anses önskliga,) borde

alltid de kapitaler, som af en eller annan orsak tillflyta landet, åstadkomma en tillökning i bankens "silfverförråd" och sedermera under form af "rörelsemedlet sedlar" spridas i landet; och när detta *icke* inträffar — något som jag skall söka visa *icke kan* ske — så betraktas sådant såsom en högst bekymmersam omständighet.

Om också en dylik uppfattning af "rörelsemedlets" natur och vilkoren för dess tillväxt redan i och för sig måste förekomma besynnerlig, så kan jag dock *icke* neka, att hvad som mest väckt min förundran är, att det varit från en af herrar fullmäktige i banken som denna framställning nu utgått. Mig synes deremot klart — och jag hoppas kunna göra detta klart äfven för andra — att bankens silfverförråd samt det för rörelsens behof erforderliga bytesmedlet, sedelstocken, normalt betraktad, är beroende af helt andra förhållanden, än den tillfälligheten, att ett utländskt lån upptages, eller att af någon annan anledning ett kapital indrages i landet. Silfret, liksom hvarje annan handelsvara, rättar sig efter *behofvet*. Men behofvet af silfver beror naturligtvis på dess *användande*, och silfver användes *icke* mer än på två sätt, nemligen för tekniska ändamål, såsom handtverksvara och såsom *mynt*. Det tekniska behofvet är temligen inskränkt, och ungefärligen det samma alltid, och det är således egentligen blott användningen såsom mynt, (antingen direkt, eller såsom grund för sedelutgifning), som bestämmer kvantiteten af det silfver, som är behöfligt. Att derutöfver öka tillgången på denna vara vore tydligen utan något nyttigt ändamål, och det sker derföre *icke* heller annat än tillfälligtvis, på grund af särskilda omständigheter, i hvilket fall förhållandet likväl alltid snart återgår till sitt naturliga tillstånd. Men om det sålunda är klart, att detta silfverförråd, som är föremål för så mycken oro och så mycket bekymmer, helt naturligt måste rätta sig efter den myntmassa eller det "rörelsemedel" landet behöfver, så är det också lika klart, att beloppet häraf beror på sjelfva rörelsen och på de anordningar, som finnas för cirkulationens befrämjande — hvilken sednare omständighet i detta afseende spelar en betydande roll. Vid undersökningen af denna fråga

vägledas vi emellertid af erfarenheten, som på ett ganska fullständigt sätt utreder förhållandet. Det visar sig nemligen, att det quantum bytesmedel rörelsen erfordrat, d. v. s. den *sedelstock som i verkligheten varit utelöpande* — således både *riksbankens* och samtliga *privatbankernas* utelöpande sedlar — med några få, eller egentligen blott *en* större fluktuation under längre tid hållit sig vid ett jmförelsevis föga varierande belopp, hvilket belopp sålunda måste anses vara det för rörelsen i allmänhet behöfliga. Den af mig nu åberopade, sammanlagda sedelstocken utgjorde vid realisationens början 1834 (den 31 Dec. hvarje år) i rundt tal 46 millioner; 1835, 45 millioner; 1836, 46 millioner samt de derpå följande åren, resp. 47, 45, 46, 47, 44 millioner o. s. v. År 1847 ökades summan till 52 millioner, men nedgick genast de nästföljande åren till resp. 48, 44, 43, 44, 44 millioner. Under åren 1853—55 växte åter sedelstocken till 53, 64 och 77 millioner, men aftog der- efter ganska hastigt till 65, 54, 52, 51, och utgör nu omkring 56 millioner. Man finner häraf att, med frånräknande af ett exceptionellt fall under några få år, hvilket likväl ganska snart återgick till sitt normala skick, har den utelöpande sedelstocken, under en lång följd af år, med anmärkningsvärd jemnhet bibehållit sig vid det belopp af något mera än 50 millioner, som sålunda tyckes utgöra rörelsens naturliga behof.

Det af reservanten framställda önskningsmålet, att bankens silfverförråd skulle öka sig till obegränsad mängd — enligt hans antydan med hundratals millioner — strider alltså mot sakens natur och kan därför icke inträffa. Men ett sådant förhållande vore dessutom långt ifrån önskligt — det vore en grof misshushållning. Att använda ett *utöfver behofvet* stort kapital, utan annat ändamål än blott för att *bemedla* rörelsen, är en ren förlust, och det anses därför också med rätta såsom ett bevis på fullkomlighet i kreditanstalter och kreditbruk, när *myntmassan* kan inskränkas så mycket som möjligt i förhållande till rörelsen. Vi hafva i detta hänseende på sednare tider här i landet onekligen gjort ganska betydande framsteg, hvarpå det faktum kan tjena till bevis att, fastän

rörelsen så högst betydligt tilltagit, — hvarom alla uppgifter om handeln, vaxelsluten o. s. v. bära vittne — myntmassan likväl, såsom nyss visades, endast i ganska ringa mån behöft ökas. Men intet land företer i sådant fall ett så lysande exempel som England. Oaktadt dess rörelse är så ofantlig som vi alla veta, så uppgår den derstädes cirkulerande sedelstocken i sin helhet till endast omkring 26 millioner pund sterling för England, och till 35 millioner pund sterling för de tre konungarikena gemensamt. Och denna förvånande omständighet kan endast förklaras genom de kloka och praktiska kreditbruk, som der äro rådande, ity att endast en ganska ringa del af liquiderna, nemligen de mindre, verkställas med *mynt*, och resten blott genom invisningar och transferter från den enes conto till den andres. Såsom ett exempel på omfattningen här af må jag nämna, att endast i det s. k. Clearing-House i London, der dylika afräkningar efter börstimman verkställas, uppgår beloppet af sålunda utförda liquider, utan att ett öre mynt behöft användas, till den enorma summan af *omkring 100 millioner riksdaler om dagen.*

Det är således ingenting som så långtansfullt bör eftersträfvast, att utan gräns och utan behof öka bankens silfverförråd, ty detta förhållande måste, såsom jag nu sökt visa, i främsta rummet reglera sig sjelf på grund af naturligt verkande orsaker. Men man begagnar emellertid detta mystiska ord, *bankens silfver!* såsom en larmsignal; och af den orsak, att silfverförrådet icke tillväxer, utan i stället kapitalerna taga andra nyttigare former, såsom hus, skepp, maskiner, jernvägar och oändligt mycket annat, så förespår man riksbankrutt och allmän ruin. Ja, man har också mången gång förutsagt verdens undergång, till och med på dagen, men för min del fruktar jag hvarken för det ena eller det andra.

Ännu en gång ber jag ridderskapet och adeln om ursäkt för min vidlyftighet, och jag vill nu i korthet sammanfatta innehållet af mitt långa anförande till följande slutsatser:

att såsom *system* för handelslagstiftningen, frihetens grund-sats, som gynnar förbindelsen mellan olika länder, är riktig och nyttig;

att *skyddstullar*, hvilka utgöra en beskattning, pålagd *alla*, till förmån för *vissa*, ej böra anses *eftersträfvansvärda*, utan endast må för närvarande bibehållas, i den mån sådant kan finnas billigt, med afseende på fordna och ännu befintliga förhållanden;

att således inga *nya skyddstullar* böra upptagas;

att ej heller *erfarenheten* visat behovet af en sådan åtgärd, utan motsatsen;

att med afseende å *statens finanser*, något behov af ökade tullavgifter icke förefinnes;

att i fråga om den *enskilda hushållningen*, något förmynderskap från statens sida hvarken *kan* eller *bör* utöfvas;

att *bankens silfverförråd* icke är någon sann värdemätare på kapitaltillväxten i landet, utan måste rätta sig efter rörelsens behov;

att någon *fullständigare reform* af tulltaxan, på grund af särskilda anledningar, vid detta tillfälle ej gerna kan genomföras; men

att allra minst något *ombyte af system*, eller en återgång ifrån sednast följda liberalare grundsatser i handelslagstiftningen, bör ega rum.

Med stöd af hvad jag nu haft äran yttra, anhåller jag, att ridderskapet och adeln behagade bifalla utskottets förslag i den föredragna punkten; dock med den förändring, att äfven för artikeln ost tullfrihet fortfarande må bibehållas.

att skiljas, hvilka utgör en beskattning, på grund af
 tillkomsten för värd, ej bör anses öfverstympade, utan
 endast till för närvarande bibehållas; i den mån sådant kan
 tillåtas tillåtas med afseende på förbruk och annan betydlig för-
 billighet;

att således inga nya skiljelägen bör uppträda;

att ej heller öfverstympade värd behöves af en sådan åtgärd,
 utan skattans;

att med afseende å statens värdar, något behöf af ökade
 tillägg till förämnas;

att i fråga om den särskilda beskattningen, något förny-
 delse för staten sids påverkan bör afse för nödvär;

att beskattningen öfverstympade icke är någon sann värdepappers-
 på kapitalbeskattning i landet, utan måste räknas sig efter för-
 vord behöf;

att någon förskattning af värdar af tillkomsten, på grund af
 särskilda omständigheter, vid detta tillfälle ej verksamt kan genom-
 föras;

att alla minst något ombygd af värdar, eller en öfvergå-
 från skedade följande förändring grundades i handelslagstif-
 tningen, bör vara tillåtet;

Med afse på hvad jag en halv äran yrkar, anhåller jag,
 att riksdagen och andra förhållanden tillfälle utskottet förslår
 i den fördraget punkten; dock med den förbehållning att även
 för riksdagen och tillhörigt förslående må bibehållas.

www.books2ebooks.eu